

Alıntı Kelimelerin Türkçeleşme Sürecinde Bazı Arapça Kelimelerin Görev Değişikliğine Uğraması Üzerine

Feryal Korkmaz*

Alıntı Kelimelerin Türkçeleşme Sürecinde Bazı Arapça Kelimelerin Görev Değişikliğine Uğraması Üzerine

Bu çalışmada Türkçede kullanılan alıntı kelimelerin Türkçeleşme süreci ile ilgili farklı bir yaklaşım ortaya konulmuş, ses ve anlam bakımından değişmelerin yanında kelimelerin görev değişikliğine uğrayarak da Türkçeleştikleri üzerinde durulmuştur. Bu sebeple bazı Arapça kelimelerin, Türkçede zaman içerisinde gös-terdikleri görev değişiklikleri belirtilmiş, bunların örnekleri verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Alıntı kelime, Türkçeleşme, görev değiştirme.

Functional shift on Arabic words that using as a loan word in Modern Turkish.

This article introduces a different approach to the shifting process of loan words in Turkish. Within this approach the functional shift besides phonetic and the semantical shifts are discussed. To concretize these shifts, examples of shifts observed in some Arabic words while becoming Turkish are given.

- *Key Words.* loan words, shifting process, functional shift

* Araş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
korkmazferyal@hotmail.com

1. Genel Değerlendirme:

Toplumların tarih içinde yaşadığı gelişmelerin ve değişmelerin kullandıkları dili de etkilediği bilinmektedir. Türkçe de tarih boyunca Türk toplumunun yaşadığı değişmelere, gelişmelere, etkileşim içine girdiği farklı kültürlerle bağlı olarak bazı değişmeler göstermiştir. Yeni hayat şartlarında özellikle başka kültürlerle etkileşim sonucunda kullanılmaya başlanan yeni varlıkları karşılayacak sözcüklere ihtiyaç duyulması Türkçenin kelime kadrosunda değişikliklere sebebiyet vermiştir. İhtiyaç duyulan yeni kavramları karşılamak için diğer kelime yapma yolları ile birlikte başka dillerden kelime alma yoluna da başvurulmuştur. Yabancı kelime almak Türkçenin söz varlığını zenginleştirmek için başvuru olan *kelime türetme*, *kelime birleştirme*, *kelime canlandırma* gibi yollardan biri olarak kullanılmaktadır.¹ Yabancı kelimeler bir kavramın veya bir nesnenin adı olarak başka bir dilden alınmakta ve bu sözcükler daha çok “*alıntı kelime*”² terimiyle karşılanmaktadır. Alıntı kelime kavramı ile bir dile başka bir dilden girmiş ve yerleşmiş olan kelimeler ifade edilmektedir. Türkçede de farklı dönemlerde farklı dillerden girmiş ve yerleşmiş olan yabancı kelimeler bulunmaktadır.

Başka bir dilden kelime almak çoğunlukla bir ihtiyaç sonucunda gerçekleşirken Türkçe zaman zaman ihtiyacın ötesinde özentî sebebiyle de başka dillerden kelime almıştır³; Osmanlı Türkçesi döneminde üstün görülen Arap ve Fars kültüründen alınan kelimelerin bir kısmı ve günümüzde Batı dillerinden alınan kelimelerin bazıları özentî sonucunda alınan kelimelerin örnekleri niteliğindedirler. Mesela Türkçede *ak* kelimesi varken Arapçadan *beyaz* kelimesinin alınması, yine *kara* kelimesini varlığı yanında Farsçadan *siyah* sözcüğünün alınması, *etken* kelimesi yerine Fransızca *faktör* kelimesinin kullanılması ihtiyaç dışında yapılan alıntı örneklerinin yalnızca birkaçını işaret etmektedir. Türkçenin kelime alıntılanmasında en önemli etkenin, belli bir döneme kadar, Türklerin inandıkları dinler olduğu görülmektedir. Uygurlar döneminde Sanskritçe *bodisavat* “Buddha olacak kimse”, Sogdcadan *tamu* “cehennem”⁴ kelimelerinin Türkçede kullanılması, yine İslamiyet’in kabulünden sonra Arapça *Allah*, *Kur’an*, *mümin*, Farsça *namaz*, *peygamber* gibi kelimelerin Türkçeye girmesi de bu sebebe dayanmaktadır. Türklerin Anadolu’ya göçü onları yeni bir kültürle tanış-

¹ Tahsin Banguoğlu, *Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1990, s. 154; Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, (19. Baskı), Bayrak Yayınları, İstanbul 1993, s. 147; Mustafa Özkan vd, *Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2001, s. 477.

² Zeynep Korkmaz, *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003, s. 17.

³ Günay Karaağaç, *Dil, Tarih ve İnsan*, Akçağ Yayınları, Ankara 2005, s.96.

⁴ Doğan Aksan, *Türkçenin Sozvarlığı*, Engin Yayınları, Ankara 2004, s. 27.

tirmekle kalmamış, farklı bir coğrafya ve sosyal hayatla karşılaşmalarına da sebep olmuştur. Türkler, Orta Asya'nın bozkırlarından çıkıp yabancı oldukları coğrafyalara gelmeleriyle bilmedikleri şeylerle karşılaşmışlar, hayatlarına giren yeni kavramları karşılamak için de yabancı dillerden kelimeler almışlardır. Rumcadan alınan *çipura*, *çiroz*, *istakoz*, *istavrit*, *kalamar*, *lakerda*, *orkinos*, *vatoz* gibi balık isimleri ve İtalyancadan alınan *alabora*, *babafingo*, *çapari*, *dalyan*, *flandra*, *iskota*, *kamarot*, *marina*, *pupa* gibi denizcilik terimleri de coğrafrafi değişime bağlı olarak, deniz kültürüyle birlikte dilimize girmiş kelime örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Bu kelimelerin bir ihtiyaç neticesinde dilimize girdiğini düşünebiliriz.

Son dönemde hızla gelişen teknoloji ürünlerini isimleriyle birlikte dilimize yerleştirdiği için bu kelimeleri karşılamak üzere türetilen Türkçe kelimelerden çok alıntı kelimelerin kullanımı tercih edilmektedir. *Faks* kelimesine karşılık *belgegeçer*, *mouse* (*maus*) sözcüğünü karşılamak için *fare*⁵ kelimelerinin kullanımları özendirilse de nesnelere isimleriyle birlikte gündelik hayatımıza girmiş oldukları için yeni türetilen kelimelerden çok alıntı kelimelerin kullanıldığı dikkat çekmektedir.

2. Alıntı Kelimelerin Türkçeleşmesi

Türkçe tarihi boyunca yalnızca alıcı dil konumunda olmadığı, başka dillerden kelimeler aldığı gibi başka dillere kelimeler verdiği de bilinmektedir. Ayrıca her ne sebeple alıntı yapmış olursa olsun, gerek ihtiyaç gerekse özentî, alıntı yapılan kelimelerin kaynak dillerdeki şekliyle muhafaza edilmediği, Türkçenin içyapısına uydurularak Türkçeleştirildiği görülmektedir. Alıntı kelimelerin Türkçeleşme sürecinde, alınan kelimenin verici dildeki ses yapısında değişimler olduğu ve çoğunlukla Türkçenin ses yapısına uygun hale geldiği görülmektedir. Alıntı kelimeler özellikle yazı dilinde, düşme türeme gibi ses hadiseleriyle Türkçenin söyleyiş özelliklerinin uygun hale getirilmiştir. *İstasyon* < *station*, *minare* < *menâre*, *akıl* < *akl*⁶ gibi. Bu örneklerin sayısını çoğaltmak mümkün olduğu gibi neredeyse yabancı dilden alınmış olan her kelimenin Türkçeleşirken bir ses değişikliğine uğradığını söylemek de mümkündür.

Alıntı kelimelerin Türkçede anlam değişikliğine uğrayarak da Türkçeleştikleri görülmektedir. Mesela Almandan alınan ve “küçük tüfek” anlamı taşıyan

⁵ http://www.tdk.org.tr/Bilgisayar_Terimleri_Karşılıklar_Kılavuzu

⁶ Musa Duman, *Modern Türkiye Türkçesinde Yazı ve Söyleyiş İlişkisi*, Türk Dili, Ocak 2004, Ankara, Sayı: 625, s. 3-10.

filinta sözcüğü, günümüzde bu anlamını kaybederek örnekte de görüldüğü gibi “yakışıklı” anlamıyla öne çıkarak anlam değişikliğine uğramaktadır.

Herkes gibiydim,

Herkes kadar cesur..

Herkes kadar korkak

*Herkes kadar **filinta** delikanlı*

Ve herkes kadar buraltı.. (İstanbul’a Kar Yağıyordu / İbrahim Sadri)

Aşağıda Güncel Türkçe Sözlükten alınan örnek kullanımları bulunan kibar kelimesi de Arapçadan alınmış olup Türkçede anlam değişikliğine uğrayarak, kaynak dildeki “büyükler, ulular” anlamı yerine alıcı dilde “ince, nazik” anlamlarını kazanmıştır.

*“İşte senin bu **kibar**, bu efendi hâllerine bayılıyorum.”- Y. Z. Ortaç (TS, s. 1179)*

*"Fazla bolluk da görmemiş bir ailenin **kibar** eşyaları sessiz bir şekilde âdeta hitap ediyordu."- S. F. Abasıyanık (TS, s. 1179)*

*"Telefona giderek **kibar** ve varlıklı insanlara has bir şive ile köşkten otomobili istetti."- H. Taner (TS, s. 1179)*

Anlam değişikliğine uğradığını belirttiğimiz *filinta* ve *kibar* sözcüklerinin Türkçede yeni anlamlar kazanmalarının yanında görev değişikliğine uğradıkları da dikkat çekmektedir. Türkçede isim olan kelimeler sıfat fonksiyonunda kullanılabilir; bu örneklerdeki alıntı kelimelerin de Türkçe kelimelere benzetilerek sıfat görevinde kullanıldıkları görülmektedir. Ancak örneklerde kullanılan kelimelerin Türkçeye isim olarak girdikleri, sıfat kullanımlarını daha sonra kazandıkları bilinmektedir. Burada karşımıza çıkan tür değiştirme hadisesinin de, fonetik ve semantik değişimler gibi alıntı kelimelerin Türkçeleşmesinin bir parçası olarak değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Türkçede ses, şekil, anlam veya söz dizimi düzeyinde zaman içinde değişimler olduğu bilinmektedir. Tarihî gelişme sürecinde bazı kelimelerin isim iken sıfat, sıfat iken isim, isim iken zarf, edat, hatta isim iken fiil ve fiil iken isim olarak kullanıldıkları, böylece bir türden diğer bir türe geçmiş oldukları görülür. Türkçede kelimelerin kullanım çeşitliliği olduğu isimlerin sıfat, zarf fonksiyonunda da kullanıldıkları bilinmektedir. Ancak zaman içerisinde Türkçenin bu kullanım esnekliği alıntı kelimelere de yansımış, Türkçeye giren kelimeler kaynak dillerindeki görevleriyle de girmiş olsalar bile zaman içerisinde farklı görevlerde kullanılmaya başlamışlardır. Meselâ Farsçadan alıntı “köhne” kelimesi aslen sıfat iken, günümüzde “köhne-” şeklinde fiil olarak da karşımıza çıkmak-

tadır. Benzer şekilde, “dehşet”, “felâket” gibi kelimeler aslen isim oldukları halde günümüzde sıfat olarak da kullanılabilirler. “Akıbet” kelimesinin zarf olarak kullanılması da aynı şekilde isimden zarfa bir tür değiştirmedir. Bu gramer hadisesini, bir kelime türünün kalıcı olarak bir başka kelime türüne değişmesini, daha önce de vurgulamış olduğumuz gibi “tür değiştirme” olarak adlandırmak uygun olacaktır.⁷

Osmanlı Türkçesi döneminde Arapça ve Farsça kelimelerin Türkçeye girmesinin yanında gramer yapıları da girmiştir. Arapça kelimeler Türkçeye gramer yapılarıyla birlikte girmiş olmalarına karşın zaman içerisinde çeşitli değişmelerle Türkçeleşmişlerdir. Bu kelimelerin Türkçeleşme sürecinde fonetik değişmelerin yanında tür olarak da değiştikleri görülmektedir. Arapça sözcüklerin Türkçede kaynak dillerinde farklı görevlerde kullanımları Osmanlı Türkçesi döneminde yazılan bazı gramer çalışmalarında yanlış yani “galat” olarak değerlendirilmiştir.⁸ Ancak bu değerlendirme, Arapçayı çok iyi bilen devrin ileri gelenleri tarafından yapıldığı için kelimelerin Türkçenin kaidelerine uydurulmuş olabileceği dikkati üzerinde durulmamış olabilir. Bu çalışmalarda söyleyiş özelliklerinin Türkçeleşmesinin de galat olarak deęerlendirilmesi⁹ bu görüşü destekler niteliktedir. Arapça kelimeler çeşitli şekillerde görev değişikliğine uğramış ve Türkçeleşmişlerdir. Masterların sıfatları yerine kullanılarak görev değişikliğine uğradıkları görülebileceği gibi bazı Arapça isimlerin de Türkçe sıfatları yerine kullanılarak görev değiştirdikleri görülebilmektedir. Mesela *intizar* masterının sıfatı olan *muntazır* kelimesinin göreviyle kullanılması, *illet* isminin *illet adam* tamlamasında olduğu gibi Türkçe sıfatı olan illetli kelimesinin yerine kullanılması bu değişmeleri göstermektedir. Arapça kelimelerin görev değişikliği neticesinde Türkçeleşmesi çeşitli şekillerde gerçekleşirken burada konuyu sınırlandırmak için bazı çoğul isimlerin sıfat görevinde kullanılması ve bazı isimlerin kısalma neticesinde zarf görevinde kullanılmaları üzerinde durulmuştur.

⁷ Musa Duman - Feryal Korkmaz, “Evlıya Çelebi Seyahatnamesindeki Tür Değiştiren Kelimeler Üzerine”, AÜ DTC Fakültesinin Kuruluşunun 70. Kuruluş Yıldönümü Uluslar arası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu (29 Mayıs- 1 Haziran 2006), Ankara 2006.

⁸ Recep Toparlı, “Türkçede Galatlar”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, 34, Şubat 1985, s. 159–174; Kemal Yavuz, “Galat, Galatat ve Muîni’nin Dildeki Tasarrufları”. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 60, Haziran 1989, s. 127–148; Mustafa S. Kaçalın,, “Galat”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 13, s. 300-303; Hayatı Develi, “Kemalpaşazade ve Ebüssuûd’un Galatât Defterleri”, *İlmi Araştırmalar*, Sayı: 4, İstanbul, 1997, s. 99-125.

⁹ Toparlı, a.e., s.160, Yavuz, a.e., s.130.

3. Arapça Çoğul İsimlerin Sıfat Olarak Kullanılması

Türkçede çokluk eki almış bir sözcüğün sıfat olarak kullanımı bulunmamaktadır. Arapçadan dilimize girmiş olan sözcüklerin çoklukları da sıfat olarak değil, isim olarak kullanılmaktadır. Ancak zaman içerisinde bazı çokluk yapıdaki Arapça isimlerin sıfat olarak kullanıldığı görülmektedir. Yukarıda değindiğimiz *kibar* kelimesi, günümüzde daha çok "renkli" anlamında sıfat olarak kullanılan ancak Arapça bir çoğul isim olan *elvan* kelimesi de görev değişikliğine uğrayarak Türkçeleşen Arapça çoğul isimlerin ilk akla gelenleridir. Arapça ve Farsçadan dilimize giren kelimeler gramer yapılarını da birlikte getirmişler ve bu gramer yapıları dönemin gramer kitaplarında önemli bir yer tutmuştur. Bu bilgilere karşın kalıpları (vezinleri) bilinen sözcüklerin sıfat olarak kullanılmasında kelimelerin anlam değişikliğine uğrayarak çokluk ifadesini yitirmesi önemli bir etken olarak kabul edilebilir. Çünkü bu değişmeye bağlı olarak kelime Türkçe bir kelime gibi kabul edilmiştir. Buradan hareketle, değişmede en önemli etken, kelimelerin Türkçeleşme süreçleri içinde çokluk ifadelerini kaybederek teklik anlamlarıyla algılanmaları olmuştur.

Aşağıdaki örneklerde Arapça çoğul isimlerin Türkçede sıfat olarak kullanıldığı görülmektedir:

acayip

Arapçadan dilimize geçen *acayip* kelimesi cem-i mükesser kalıbında "feâ'il" vezninde bir isimdir. *Acîbe* kelimesinin çoğulu olan *acâyip acâyip* sözcüğü "şaşılacak, hayret edilecek şeyler" anlamını taşımaktadır.¹⁰ Ancak bu kelime Türkçede "garip, tuhaf" manasında sıfat olarak kullanılmıştır. Tarihî dönemlerden günümüze kadar bu kelimenin sıfat olarak kullanımı oldukça yaygınlaşmıştır.

Sivas sancağı hâkinde bir acâ'ib mahsûlâtı ma'mûr [u] âbâdân... (SN 3. cilt / 90b)

Bu sefer acayip gölgeler içindeydi. (GYH, A. H. Tanpınar, Erzurumlu Tahsin)

Çenç esnasında tamirci idiler. Regal'i, Granada'yı, 59'u yaratan adamlarla ilgili acaip aşk hikâyeleri anlatmışlardı. (BK, s. 18)

Kendi âleminde yaşayan, suya-sabuna sokunmayan, acaip bir adam. (TÖ, s.40)

¹⁰ Faruk K. Timurtaş, *Osmanlı Türkçesi Grameri III*, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1995, s. 221.

enva

Arapça "efêâl" vezninde "türler, çeşitler" manasında bir çoğul isim olan *envâ*, *nevè* kelimesinin çoğuludur.¹¹ Türkçede tür değiştirerek "türlü, çeşitli" anlamında sıfat olarak kullanılmıştır.

Altun gümüş ve cevherler ve envâe kumaş bâzâra gelüp döküldi. (OT, Bab 122)

...yetmiş aded envâe mümessek reçeller tenâvül olunup andan gumâgun maslûka çorbaları ve gûnâ-gûn mümessek padişâha lâyük... (SN 5 / 51a)

tuhaf

Arapça *tuhfe* kelimesinin cem-i mükesser kalıbında "fuèal" vezninde çoğulu olan *tuhaf* sözcüğünün sıfat kullanımı daha Osmanlı Türkçesi döneminde yerleşmiş ve sözlüklere de girmiştir.¹² Aslında "hediyeler, armağanlar, peşkeşler" anlamında olan¹³ *tuhaf* sözcüğünün sıfat olarak kullanılmasında anlam olarak genişlemesi de önemli bir etken sayılabilir.

Yıldızın uçlarında tuhaf harfler, rakamlar, resimler seçiliyordu. (ŞAG, s.54)

Hemân bu hakîr dahi bir tuhaf hüsn-i hatt kelâm-ı izzet hedâya (SN 5 / 9a)

O zaman düşündükleri ne tuhaf şeylerdi. (SS, s. 120)

4. İsimlerin Zarf Olarak Kullanılması

Burada genel olarak isimlerin zarf ekleri olmaksızın zarf olarak kullanılmaları konu edilmiştir. İsim ve zarf için ayrı ayrı sözcükler kullanılırken (*iptidâ ~ iptidâen* gibi) zaman içerisinde zarf olarak kullanılan sözcüğün fonetik olarak değişmiş, zarf eki düşmüş böylece isimle zarf aynı fonetik hususiyetleri taşımaya başlamış ve tür değiştirme hadisesi gerçekleşmiştir. Burada kelimelerin bir kısalma neticesinde değiştikleri görülmektedir, Arapça kelimelerde görülen bu değişimin aynısı Türkçe kelimelerde de görülmekte olup özellikle *gerçek* kelimesinin *gerçekten* yerine kullanımı dikkat çekicidir.

âkıbet

"Nihayet, son" anlamında Arapça bir isim olarak kaydedilen *âkıbet* sözcüğünün zarf ifadesi için âkıbetinde sözcüğü kullanılırken zaman zaman "sonunda" anlamı taşıyan âkıbetinde sözcüğünün kısalarak *âkıbet* ismiyle aynı olduğu, böylelikle *âkıbet* isminin tür değiştirerek zarflaştığı görülmektedir.

¹¹ Timurtaş, *a g.e.*, s. 218.

¹² Şemseddin Sâmî, *Kâmûs-ı Türkî*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1989, s. 385.

¹³ A y

Keriman soluğunu tutup kendine doğru çekildi. Halilhan onun âkıbet hesabına girdiğini görünce çok üzüldü. (BK, s. 124)

Âkıbet Ebü'l-feth bu Tercân sahrâsında Hasan'ı hüsn-i nazarına komayıp... (SN 2 / 284b)

Âkıbet, başladı mahfilde hazin bir feryâd;

Yeniden coştı enînlerle o bî-hûş ebêâd (S, 203)

Âkıbet, iş düzelecek. (TS, s. 49)

hakikat

Arapça bir isim olan *hakikat* kelimesi hakikaten kelimesinin zaman içinde kılması sonucunda zarf olarak da kullanılmıştır. Zarf kullanımıyla tür değiştirmiş olan *hakikat* kelimesi günümüzde "bir işin doğrusu, gerçek, asıl, esas, gerçeklik" manasında isim ve "gerçekten" manasında zarf olarak kullanılmaktadır.

— *Gidin islâh edin öyleyse!*

— *Hakikat lâzım. (S, 521)*

"Beni oyaladı, lakin hakikat adamakıllı içerlenmiş." M. Ş. Esendal (TS, s. 831)

nihâyet

Arapça bir isim olan *nihâyet* kelimesine sözlüklerde "son" anlamı verilmektedir. *Nihayet* isminin zarf kullanımını karşılamak için Türkçede *nihayetinde* kelimesi kullanılırken zaman içerisinde *nihayet* isminin de zarfı olarak kullanılan *nihayetinde* sözcüğünün göreviyle kullanılarak zarflaştığı görülmektedir. Günümüzde *nihayet* sözcüğünün zarf kullanımı daha öne çıkmaktadır. Aşağıdaki örneklerin ikisi kelimenin isim kullanımını gösterirken diğerleri daha yaygın olan zarf kullanımını göstermektedir.

Ve umkı, kaêri nihâyeti üç iskandil boyudur, yaênî üç yüz zîrâe derin yeri vardır. (SN 2, 315b)

"Ben nihayete doğru yanımdaki çocuğu dürterek kalktım." Ö. Seyfettin (TS, s. 1473)

Buna benzer daha bir hayli savurdum, estim.

Ses, nefes hepsi tükenmişti, nihâyet kestim. (S, 529)

Nihayet bu yorgunluk, sesinden bütün vücuduna ve şuuruna geçti. (FH, s. 7)

Nihayet ayaklarım ayaklarından, beli elimden çözüldü. (SS, s. 175)

Nihayet, gitmek üzere ayağa kalktı. (BK, s. 150)

"Uzun bir münakaşadan sonra nihayet işi şakaya dökmek zorunda kaldı." Y. K. Karaosmanoğlu (TS, s. 1473)

Sonuç

Yabancı dillerde türlü sebeplerle alıntı yapılan kelimeler çeşitli değişmelerle Türkçenin iç yapısına uygun hale gelerek Türkçeleşmektedirler. Fonetik ve semantik değişmelerin yanında kelime türlerindeki değişme de Türkçeleşme sürecinin bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde *hayalet şehir*, *illet adam*, *kalite şarap* gibi kullanımları dil yanlışı olarak görmek yerine alıntı kelimelerin görev değişikliği neticesinde Türkçeleşmeleri şeklinde değerlendirmek daha yerinde olacaktır.

Kaynaklar

- SS Abasıyanık, Sait Faik, *Semaver- Sarnıç*, Bilgi Yayınevi, Ankara 2001.
Aksan, Doğan, *Türkçenin Sozvarlığı*, Engin Yayınları, Ankara 2004.
Banguoğlu, Tahsin, *Türkçenin Grameri*, TDK Yayınları, Ankara 1990.
- SN Dağlı, Yücel, vd.: *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, Cilt 1-5, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1995-2001.
Develi, Hayati, "Kemalpaşazade ve Ebüssuûd'un Galatât Defterleri", *İlmî Araştırmalar*, Sayı: 4, İstanbul, 1997, s. 99-125
Duman, Musa, "Modern Türkiye Türkçesinde Yazı ve Söyleyiş İlişkisi", *Türk Dili*, Ocak 2004, Ankara, Sayı: 625, s. 3-10.
Duman, Musa, Feryal Korkmaz, "Evliya Çelebi Seyahatnamesindeki Tür Değiştiren Kelimeler Üzerine", *AÜ DTC Fakültesinin Kuruluşunun 70. Kuruluş Yıldönümü Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu (29 Mayıs- 1 Haziran 2006)*, Ankara 2006.
Ergin, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, (19. Baskı), Bayrak Yayınları, İstanbul 1993.
- S Ersoy, Mehmet Akif, *Safahat*, Haz. M. Ertuğrul Düzdağ, Çağrı Yayınları, İstanbul 1999.
Kaçalın, Mustafa S.: "Galat", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 13, s.300-303.
Karaağaç, Günay, *Dil, Tarih ve İnsan*, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.
Korkmaz, Zeynep, *Gramer Terimleri Sozluğu*, TDK Yayınları, Ankara 2003.
- TÖ Kutlu, Mustafa, *Tufandan Once*, İstanbul, Dergâh Yayınları, 2003.
Özkan, Mustafa vd, *Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2001.
- FH Safa, Peyami, *Fatih – Harbiye*, 19. Baskı, İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2000.
Şemseddin Sâmî, *Kâmûs-ı Türkî*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1989.

- BK* Tekin, Latife, *Buzdan Kılıçlar*, İstanbul, Metis Yayınları, 1990
- Timurtaş, Faruk K., *Osmanlı Türkçesi Grameri III*, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1995, s. 221.
- Toparlı, Recep, "Türkçede Galatlar", *Türk Dünyası Araştırmaları*, 34, Şubat 1985, s.159–174.
- ŞAG* Ümit, Ahmet, *Şeytan Ayrıntıda Gizlidir*, 10. Baskı, İstanbul, Doğan Kitap, 2005.
- Yavuz, Kemal, "Galat, Galatat ve Muînî'nin Dildeki Tasarrufları", *Türk Dünyası Araştırmaları*, 60, Haziran 1989, s.127–148. <http://www.tdk.org.tr/> Bilgisayar Terimleri Karşılıklar Kılavuzu.